

INFORMACIJA

o radu Komisije za nestala lica u periodu od 1. januara do 31. decembra 2019. godine

U Informaciji o radu Komisiji za nestala lica u periodu od 1. januara do 31. decembra 2019. godine, detaljno je dat pregled aktivnosti Komisije, analiza stanja i predlog mjera za rješavanje pitanja nestalih lica u oružanim sukobima na prostoru bivše SFRJ.

U navedenom razdoblju Komisija je realizovala aktivnosti u skladu sa mandatom i planom rada za 2019. godinu. **U ovom periodu Komisija je učestvovala u obdukcijama, identifikacijama i primopredajama posmrtnih ostataka šest (6) lica i to pet (5) lica u vezi sa oružanim sukobima na prostoru Republike Kosovo i jedno (1) lice u vezi konflikta na prostoru Bosne i Hercegovine.**

Intezivirana je saradnja i razmjena podataka sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, Vrhovnim državnim tužilaštvom, Crvenim krstom Crne Gore i drugim nadležnim organima i organizacija u prikupljanju i obradi podataka od značaja za rješavanje pitanja nestalih lica.

U svim kontaktima sa domaćim i međunarodnim organizacijama predstavnici Komisije ističu da Vlada Crne Gore pridaje veliki značaj problematici nestalih lica i da se Komisija za nestala lica bavi ovim poslovima na bilateralnom i regionalnom nivou.

Komisija za nestala lica aktivno učestvuje u rješavanju problematike nestalih lica na regionalnom nivou i podržava njen dalji razvoj kroz realizaciju značajnih inicijativa od strane međunarodnih organizacija i nadležnih tijela za traženje nestalih lica u regionu.

U cilju realizacije zadataka koji su joj povjereni a imajući u vidu težinu, složenost i specifičnost pitanja kojim se bave, kao i političku osjetljivost problematike nestalih lica, Komisija sarađuje sa nadležnim ministarstvima, stručnjacima i forenzičarima, u cilju obezbjeđivanja sveobuhvatnog, profesionalnog i sistemskog pristupa u rješavanju ovog pitanja. Takođe Komisija sarađuje sa relevantnim međunarodnim organizacijama i institucijama (Međunarodna komisija za nestala lica i Međunarodni komitet Crvenog Krsta), u skladu sa njihovim mandatom i potpisanim međunarodnim dokumentima.

Postojanje Komisije predviđeno je dok traje proces traženja lica koja se vode kao nestala u oružanim sukobima na prostoru bivše Jugoslavije. Komisija ima kontakte sa porodicama nestalih lica u cilju informisanja o aktuelnom stanju slučajeva i prikupljanja novih saznanja i činjenica, koje mogu pomoći u rješavanju sudbine njihovih nestalih članova. Komisija obavještava porodice o činjenicama u vezi pronalaska posmrtnih ostataka njihovih članova, pruža pomoć u organizaciji preuzimanja posmrtnih ostataka, snosi troškove prevoza i sahrane. Takođe Komisija sarađuje sa udruženjima porodica nestalih lica, pruža im materijalnu pomoć i druge vidove podrške.

Radi usklađivanja sistema rada Komisije sa standardima koji se primjenjuju u humanitarnom pravu, takođe je ostvarena saradnja asocijacijama koje se ovom problematikom bave za područje bivše Jugoslavije.

S tim u vezi važno je napomenuti da je **11. oktobra 2019. godine**, u namjeri da se doprinese ublažavanju teških, humanitarnih posljedica sukoba na prostoru bivše Jugoslavije, a polazeći od prava porodica na potpunu istinu o svom nestalom članu **potpisan Protokol o saradnji u traženju nestalih lica između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine**. Napominjemo da su ovakvi protokoli, u prethodnom periodu, već potpisani sa nadležnim institucijama Republike Hrvatske, Republike Srbije i Republike Kosovo.

Lica koja su nestala u oružanim sukobima na prostoru bivše Jugoslavije, a koje potražuje Komisija za nestala lica Vlade Crne Gore, uključuje **51** crnogorskog državljanina i lica čiji su tražitelji, u vrijeme kad su prijavili njihov nestanak, imali prebivalište u Crnoj Gori, od čega se na teritoriji Republike Kosovo potražuje **39** lica, na teritoriji Bosne i Hercegovine **9** lica i na teritoriji Republike Hrvatske **tri** lica.

Komisija je u saradnji sa komisijima i drugim asocijacijama zemalja iz regiona, koje se bave ovom problematikom, **u proteklom periodu riješila i izvršila primopredaju posmrtnih ostataka za 33 lica koji su u trenutku nestanka bili državljani Crne Gore, ili su tražitelji, u vrijeme kad su prijavili njihov nestanak, bili građani Crne Gore.**

U toku 2019. godine realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Dana **16. i 17. januara 2019. godine u Sarajevu je** održan prvi sastanak pregovaračkih timova u vezi sa zaključivanjem Protokola o saradnji u traženju nestalih lica između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Cilj sastanka bio je dogovor o uspostavljanju direktne saradnje između nadležnih organa Crne Gore i Bosne i Hercegovine u traženju nestalih lica u svrhu povećanja djelotvornosti i efikasnosti u rješavanju slučajeva lica nestalih na području bivše SFRJ tokom ratnih dešavanja u periodu od 30.04.1991. do 14.02. 1996. godine i daljeg razvoja bilateralnih odnosa kroz zaključivanje protokola o saradnji između nadležnih organa dvije države.
- U Podgorici je **28. januara 2019. godine**, održan sastanak sa koordinatoom projekta Regionalne kancelarije UNDP-a **Ivanom Jovanovićem**. Na sastanku je bilo riječi oko dosadašnje i buduće saradnje i razmjene informacija koje su od značaja za rješavanje slučajeva nestalih lica. Takođe, dogovoreno je da Komisiji za nestala lica Vlade Crne Gore kancelarija UNDP-a može pružiti više vrsta tehničke i stručne pomoći u postupcima traženja, razmjene podataka i bilateralne saradnje sa državama u regionu.
- U skladu sa zaključcima sastanka Grupe za nestala lica (GNL) iz decembra 2018. godine u Herceg Novom u Beogradu je dana **21.02.2019. godine** u organizaciji Međunarodne komisije za nestala lica (ICMP), održan prvi sastanak Operativne grupe (OG) za Bazu podataka aktivnih slučajeva lica nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije. Operativnu grupu čine predstavnici nadležnih tijela koja se bave pitanjem nestalih lica iz Crne Gore, Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Kosova. Prvi sastanak OG za Bazu podataka bio je posvećen pripremi Baze podataka aktivnih slučajeva lica nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije za njeno objavljivanje na internetu

- Na poziv Komisije za nestala lica Vlade Crne Gore, u **Podgorici je 5. marta 2019. godine**, u cilju uspostavljanja saradnje u traženju nestalih lica, održan drugi sastanak pregovaračkih timova u vezi sa zaključivanjem Protokola o saradnji u traženju nestalih lica između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Kako bi se definisao okvir i metodologija saradnje u pristupu informacijama, obostranoj mogućnosti stručnog posmatranja ekshumacija i identifikacija posmrtnih ostataka te sahranjivanje identifikovanih žrtava, usaglašen je tekst protokola o saradnji između nadležnih državnih organa Crne Gore i Bosne i Hercegovine.
- U Sarajevu je **dana 12. i 13. marta 2019. godine** održan prvi sastanak Operativne grupe za rješavanje neidentifikovanih slučajeva (OGNN) u cilju sprovođenja odredbi Okvirnog plana za rješavanje pitanja lica nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije na tehničkom nivou. OGNN je osnovana u skladu sa zaključcima usvojenim na sastanku Grupe za nestala lica (GNL) dana 4. decembra 2018. godine u Herceg Novom. Prvi sastanak OGNN imao je za cilj utvrđivanje situacije u vezi sa neidentifikovanim (NN) slučajevima koji su smješteni u mrtvačnicama u cijelom regionu bivše Jugoslavije. Namjera je razviti usmjerene pilot projekte ograničenog obima, koji za cilj imaju pomoći potpisnicima Okvirnog plana da naprave dodatni pomak ka smanjenju broja NN slučajeva smještenih u mrtvačnicama. Svrha prvog sastanka OGNN bila je pokrenuti taj proces i sačiniti set smjernica za sprovođenje NN pilot projekta. Forenzički stručnjaci Međunarodne komisije za nestala lica (ICMP) su prezentovali studiju slučaja Bosne i Hercegovine kroz projekat pregleda NN slučajeva, koji je u Bosni i Hercegovini sproveden u periodu 2013.- 2018. godina.
- U Zagrebu je **dana 15. i 16. aprila 2019. godine**, održan drugi sastanak Operativne grupe za rješavanje neidentifikovanih slučajeva (OGNN) u cilju sprovođenja odredaba Okvirnog plana za rješavanje pitanja lica nestalih u sukobima na području bivše Jugoslavije. Dvodnevni sastanak započeo je prezentacijama trenutnih strategija i protokola koji se odnose na pitanje neidentifikovanih posmrtnih ostataka. Nakon prezentacija uslijedila su izlaganja o dostupnim informacijama o neidentifikovanim posmrtnim ostacima prethodno predloženim od strane nadležnih tijela za traženje nestalih u cilju razmjene podataka s ostalim članicama OGNN i Međunarodnom komisijom za nestala lica. Drugog dana sastanka organizovana je posjeta zajedničkoj grobnici za neidentifikovane žrtve iz rata u Hrvatskoj na Gradskom groblju Mirogoj prilikom kojeg je članovima Operativne grupe za rješavanje neidentifikovanih slučajeva (OGNN) predstavljeno stanje neidentifikovanih slučajeva u Republici Hrvatskoj.
- Međunarodna komisija za nestala lica (ICMP), organizovala je drugi sastanak Grupe za nestala lica (GNL), koji je održan u Zagrebu **dana 17. aprila 2019. godine**. Sastanak je održan u cilju utvrđivanja do sada urađenog, kako bi se pripremio izvještaj o aktivnostima u traženju nestalih u regionu, u susret samitu zemalja Berlinskog procesa, koji se održao u Poznanu početkom jula 2019. godine.
- U Podgorici je **9. maja 2019. godine**, održan sastanak predstavnika Komisije za nestala lica Vlade Crne Gore sa šefom administracije u Kancelariji tužioca Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove iz Haga **g-dinom Kevinom Hjuzom (Kevin Hughes)** i pravnim savjetnikom u Kancelariji tužioca Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove iz Haga **g-din Aleksandarom Kontićem**.

Na sastanku je bilo riječi oko dosadašnje i buduće saradnje i razmjene informacija koje su od značaja za rješavanje slučajeva nestalih lica. Takođe, dogovoreno je da će Komisiji za nestala lica Kancelarija tužioca Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove pružiti stručnu pomoć u postupcima traženja, razmjene podataka, analize dokumentacije, obezbjeđivanje uvida u dokumentaciju koju posjeduje Kancelarija u Hagu i pohađanju obuka za članove Komisije u okviru saradnje zemalja regiona Zapadnog Balkana u traženju nestalih.

- U Podgorici je **24. maja 2019. godine**, održan sastanak između predstavnika Komisije za nestala lica Vlade Crne Gore i **članova** UO Regionalne koordinacije udruženja porodica nestalih lica sa prostora bivše Jugoslavije. Na sastanku je razgovarano o rezultatima rada u 2018. godini i prvom tromjesečju 2019. godine, o regionalnoj saradnji komisija za nestala lica, saradnji sa porodicama, poteškoćama u radu, bazi podataka aktivnih slučajeva nestalih i radu na neidentifikovanim (NN) slučajevima koji su smješteni u mrtvačnicama u cijelom regionu bivše Jugoslavije. Takođe, bilo je riječi oko pretrage domaćih i međunarodnih arhiva u potrazi za novim informacijama, nastavka pružanja psihosocijalne podrške porodicama nestalih, podrške lokalnim forenzičkim kapacitetima, kao i poboljšanju pravnog okvira za porodice nestalih u državama u regionu.
- **Dana 6. juna 2019. godine** u Podgorici je na poziv predsjednika Komisije za nestala lica Vlade Crne Gore, održan sastanak sa delegacijom Republike Kosovo. Na sastanku je bilo riječi oko dosadašnje i buduće saradnje i razmjene informacija koje su od značaja za rješavanje slučajeva nestalih lica. Obje strane izrazile su spremnost za intenziviranje saradnje u ovom procesu, kao i za koordinaciju u regionalnim inicijativama kako bi porodice i rodbina nestalih lica, što prije dobili informacije o sudbini njihovih nestalih članova porodica. Na kraju dogovoreno je da se posmrtni ostaci 5 lica, koja su identifikovana na Institutu na sudsku medicinu u Prištini, a nalaze se na Listi nestalih lica koju vodi Komisija za nestala lica Vlade Crne Gore, u dogovoru sa porodicom, preuzmu od strane Vladine komisije za nestala lica Republike Kosovo i njihovo sahranjivanje izvrši u Crnoj Gori. Ova identifikacija predstavlja rezultat saradnje u proteklom periodu, kako vladinih komisija Crne Gore i Republike Kosovo, tako i Međunarodne komisije za nestala lica (ICMP) i Komisije za nestala lica Vlade Republike Srbije. Konačnim preuzimanjem posmrtnih ostataka naprijed navedenih, broj nestalih koje potražuje Komisija za nestala lica Vlade Crne Gore iznosiće **52 lica**.
- Međunarodna komisija za nestala lica (ICMP), organizovala je treći sastanak Grupe za nestala lica (GNL), koji je održan u **Podgorici 14. juna 2019. godine** u skladu sa odredbama Okvirnog plana za rješavanje pitanja nestalih lica iz sukoba na području bivše Jugoslavije. Na sastanku je usvojen Izvještaj o radu Grupe za nestale, koji će biti prezentovan na samitu zemalja Berlinskog procesa.
- **Dana 4. jula 2019. godine** u Poznanu/Poljska održan je poseban sastanak u okviru šestog samita Berlinskog procesa, na temu nestalih lica u sukobima u bivšoj Jugoslaviji. Grupa za nestala lica (GNL) je na samitu u Poznanju podnijela izvještaj o napretku ostvarenom sprovođenjem Okvirnog plana u periodu od novembra 2018. do jula 2019. godine.

- U organizaciji Komisije za nestala lica **30. avgusta 2019. godine** je obilježen Međunarodni dan nestalih lica. Ovim povodom u prostorijama Ministarstva rada i socijalnog staranja organizovana je konferencija za novinare. Na konferenciji za štampu učestvovali su pored predstavnika Komisije za nestala lica, članovi Udruženja porodica nestalih i kidnapovanih sa Kosova „Božur“ , predstavnica Rekoma za Crnu Goru kao i predstavnici Crvenog krsta Crne Gore.
- **10. septembra 2019. godine, na graničnom prelazu Kula, zajedno sa članovima porodice i delegacijama Republike Srbije i Kosova izvršena primopredaja posmrtnih ostataka za pet članova porodice Šutaković koji su, istog dana, sahranjeni u Andrijevići.**
- **10. oktobra 2019. godine u Sarajevu** održan sastanak između predstavnika Komisije za nestala lica i kolegijuma direktora Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine. Na sastanku je razgovarano o narednim koracima u primjeni Okvirnog plana za rješavanje pitanja nestalih lica u sukobima na području bivše Jugoslavije. Takođe, razgovaralo se o slučajevima od zajedničkog interesa, posebno o slučajevima nestalih na teritoriji Bosne i Hercegovine, njihovoj identifikaciji, prenosu i sahrani posmrtnih ostataka lica pronađenih u BiH, a čije porodice žive u Crnoj Gori.
- **11. oktobra 2019. godine, u Sarajevu,** Ministar rada i socijalnog staranja **Kemal Purišić** i ministarka za ljudska prava i izbjeglice BiH **Semih Borovac** potpisali su Protokol o saradnji u traženju nestalih lica između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Protokolom je predviđeno dalje unapređenje saradnje, s ciljem ublažavanja teških, humanitarnih posljedica sukoba na prostoru bivše Jugoslavije, polazeći od prava porodica na potpunu istinu o svom nestalom članu. Takođe, sporazumom se na poseban način uređuju međusobni odnosi, obaveze i način zajedničkog rada Komisije za nestala lica Vlade Crne Gore i Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine.
- U Podgorici je dana **2. decembra 2019. godine,** održan sastanak između predstavnika Komisije za nestala lica i delegacije Vladine komisije za nestala lica Republike Kosovo. Na sastanku je razgovarano oko dosadašnje i buduće saradnje i razmjene informacija koje su od značaja za rješavanje slučajeva nestalih lica sa crnogorske liste i slučajevima od zajedničkog interesa, njihovoj identifikaciji, prenosu i sahrani posmrtnih ostataka lica pronađenih na Kosovu, a čije porodice tj. tražioci žive u Crnoj Gori. Takođe, na sastanku je bilo riječi oko izrade Radnih pravila i procedura za implementaciju Sporazuma o saradnji komisija za nestala lica, koji je potpisan 22. oktobra 2015. godine u Prištini između dvije države.
- **13. decembra 2019. godine** zajedno sa članovima porodice i delegacijom Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine izvršena primopredaja **posmrtnih ostataka Branka Šukovića koji je istog dana sahranjen u Gacku.**

- U skladu s odredbama Okvirnog plana za rješavanje pitanja nestalih lica iz sukoba na području bivše Jugoslavije (Okvirni plan) i zaključcima Grupe za nestala lica (GNL), dana **16. decembra 2019. godine u Prištini**, održan je drugi sastanak Operativne grupe za Bazu podataka aktivnih slučajeva nestalih lica iz sukoba na području bivše Jugoslavije (OG za bazu podataka). Drugi sastanak OG za bazu podataka posvećen je bio isključivo pregledu i razmjeni podataka, kao i usaglašavanju zaključivanja slučajeva iz postojećih unosa u Bazi podataka. Radna verzija Baze podataka je pokrenuta i radi, aktivno je koriste zaposleni svih pet domaćih institucija potpisnica Okvirnog plana. Na sastanku je razgovarano o listi slučajeva koji se nalaze na listama, a za koje se navodi teritorija nestanka pod nadležnosti druge institucije, listi duplih unosa koji su zatvoreni na listi jedne institucije, a nijesu zatvoreni na ostalim listama na kojima se nalaze i slučajevima za koje je ICMP izdao pozitivne izvještaje o podudaranju DNK, a koji su i dalje aktivni u Bazi podataka.
- U Prištini je **17. decembra 2019. godine** održan sastanak predstavnika Komisije za nestala lica Crne Gore i Vladine komisije za nestala lica Republike Kosovo. Na sastanku je razgovarano o razmjeni informacija koje su od značaja za rješavanje novih slučajeva nestalih lica sa crnogorske liste. Obostrano je izražena spremnost da se zajednički obrade sve informacije od značaja, kao i da se provjere informacije vezano za potencijalne lokacije nestanka lica, koja se potražuju od strane Vladine komisije za nestala lica Republike Kosovo. Dogovoreno je da se obezbijede uslovi za obezbjeđenje krvnih uzoraka za tri slučaja nestalih, a čije porodice žive u Crnoj Gori i da se organizuje zajednički sastanak sa udruženjem porodica nestalih.
- Radna grupa koji su činili članovi Komisije za nestala lica je zajedno sa predstavnicima Crvenog krsta Crne Gore, u **periodu od 1. juna 2019. do 30. septembra 2019. godine obišla porodice nestalih lica** (porodice lica koja se nalaze na spisku nestalih lica Komisije za nestala lica, ali i porodice koje se nalaze na spisku udruženja Crveni božur). Tom prilikom prikupljeni su najsvježiji podaci o članovima porodica, kao i podaci koje su porodice napustile Crnu Gore ili koji su tražioci u međuvremenu preminuli. Tim putem sačinjene su anamneze za najugroženije porodice u cilju pružanja humanitarne pomoći kao i psihosocijalne podrške.
- U cilju obezbjeđenja minimuma egzistencije porodica nestalih sa Kosova, a koji trenutno borave u Crnoj Gori, Komisija je tokom 2019. godine u više navrata pružila finansijsku pomoć. Sa predstavnicima Udruženju porodica nestalih i kidnapovanih sa Kosova „Božur“, sa sjedištem u Sutormu, tokom godine održano je šest sastanaka.
- Komisija za nestala lica Vlade Crne Gore održava sjednice kvartalno, a po potrebi i češće.

Za dalji napredak ovog procesa neophodno je inteziviranje i koordinacija aktivnosti svih nadležnih organa i institucija na rješavanju ovog pitanja koji bi omogućio sistematski, kontinuiran napredak u ovoj oblasti i rezultirao rješavanjem većeg broja slučajeva nestalih lica sa liste nestalih lica.

Međunarodno prisustvo i međunarodni monitoring su značajni za rješavanje problematike nestalih lica u regionu pa stoga treba insistirati na daljem prisustvu relevantnih međunarodnih organizacija Međunarodne komisije za nestala lica, Međunarodnog komiteta Crvenog krsta i UNDP-a, u skladu sa njihovim mandatom.

Iz svega navedenog proizilazi da je Komisija u ovom izvještajnom periodu realizovala sve aktivnosti u skladu sa planom rada za 2019. godinu, kao i da su u toku pripreme za buduće planirane aktivnosti, što podrazumijeva sistemsko praćenje, koordinaciju i saradnju sa drugim nadležnim organima, organizacijama i porodicama nestalih lica, radi postizanja konkretnih rješenja, uvažavajući svu složenost i specifičnost ovog procesa.

Predlog Zaključaka

1. Vlada Crne Gore na sjednici održanoj _____ 2020. godine razmotrila je i usvojila Informaciju o aktivnostima Komisije za nestala lica u period od 1. januara do 31. decembra 2019. godini.